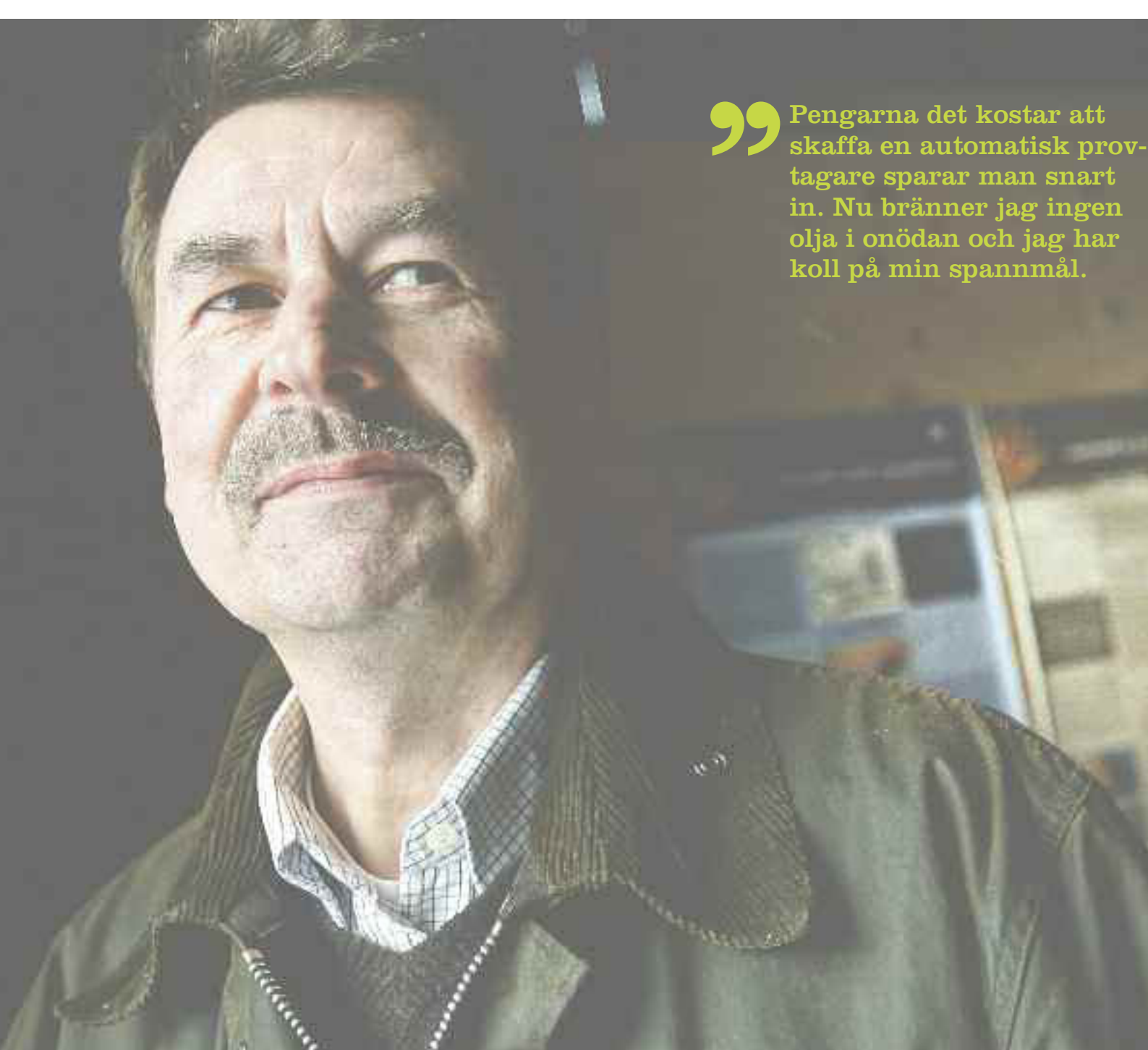

” Pengarna det kostar att skaffa en automatisk provtagare sparar man snart in. Nu bränner jag ingen olja i onödan och jag har koll på min spannmål.

mus Wallin på Sidus Gård utanför Norrköping köpte en automatisk provtagare år 2001. Samtidigt passade han på att sätta upp de tre planscherna Säker Spannmål i ladan.

Bra gårdsprov är ekonomiskt rätt

Under 2009 satsar Lantmännen på fler direktleveranser. Det ställer dock krav på att uttagna gårdsprover stämmer överens med slutgiltig leverans. Annars blir det en kostsam historia – både för Lantmännen och för den enskilde lantbrukaren.

av JESSICA OHLSSON
och IDA LING FLANAGAN

När ett gårdsprov inte överensstämmer med den levererade varan beror det an-

det oftast på att man har felaktig utrustning eller fel teknik. Den gamla tekniken att sticka in handen eller kepsen i spannmålen ger sällan ett representativt prov för hela partiet.

– Nej, då ska man ha tur, säger Bo Ek som är kvalitetsutvecklare Lantmännen Lantbruk, Division Spannmål.

När en vara levereras direkt till en slutförbrukare som till exempel till Cere-

går direkt till slutförbrukare eller Lantmännens silo blir det ett kvalitetsdrag och mindre pengar på fickan om inte leveransen stämmer med provet.

Bo Ek rekommenderar alla som vill att installera en automatisk provtagare.

Det gjorde lantbrukaren Magnus Wallin på Sidus Gård utanför Norrköping för åtta år sedan.

– Pengarna det kostar att skaffa

VATTENHALTSMÄTARE

Vilken utrustning mäter bäst?

Behovet av att testa olika vattenhaltsmätare är stort eftersom en korrekt vattenhaltsmätning på spannmålen är viktig, både vid torkning och under lagringsperioden.

Under hösten 2008 har därför Lantmännen Affärsutveckling Spannmål utfört ett test av fem olika vattenhaltsmätare för att undersöka hur olika modeller och prisklasser klarar att redovisa rätt vattenhalt och även hur de är att hantera.

Torkar man spannmålen för lite drabbas man i bästa fall av kostnaden för omtorkning vid leveransen och i värsta fall förstörs kvaliteten på partiet.

Att ha en vattenhaltsmätare som är enkel att använda och som ger ett rättvi-

sande resultat är en förutsättning för att klara att hantera spannmålen professionellt och utan risk.

Testen har utförts vid Lantmännens silor i västra Sverige. Sammanlagt har 65 spannmålsprover från skörd 2007 testats med fördelningen; 30 vete, 18 havre och 17 korn. Som referens användes en ugnsmetod där ett malt prov på cirka 10 gram vägs in exakt och torkas i 130 grader C i två timmar.

Fem mätare testades: Två exklusiva snabbmätare (Perten Aquamatic 5100 och DICKEY-John GAC2100, en integrerad våg och ugn (RADWAG WPE 30S) samt två mätare som inriktar sig på lantbrukare som kunder (Protimeter Grainmaster och Wile 55). De först-

Testad: Grainmaster vattenhaltsmätare.

nämnda kostar cirka 55 000 kr, RADWAG kostar ungefär 12 500 kr, medan Grainmaster I och Wile 55 kostar 7 000 kr respektive 3 500 kr. Alla priser är exklusive moms.

Text: BO EK, C-G PETERSSON och LARS SJÖSVÄRD

Resultat:

RADWAG:

Den som vill ha säkra vattenhalter och har möjlighet att mala provet innan test samt tid att vänta en kvart på resultatet ska fundera på denna apparat. Ugnsvågen från RADWAG gav resultat som låg närmast referensen och som inte hade några avvikande värden för enskilda spannmålsslag.

FOTNOT: På Lantmännen Direkt under Spannmål/Säker spannmål hittar du de provtagarpaket och tillbehör som Lantmännen säljer.

PERTEN och DICKEY-John:

De här laboratoriemaskinerna är lättanvända och snabba samt har egna kalibreringar som inte ska behöva justeras. Svaren kommer i en display efter några sekunder och används som avräkningsgrundande analys av många handlare utanför Sverige. Båda skickar in en högfrekvent växelspanning i spannmålen och mäter provets motstånd mot ändringar av magnetfält. Frekvensen på växelspanningen skiljer rätt mycket – Perten använder 150 MHz medan DICKEY-John använder frekvenser under 10 MHz. Perten visade vattenhalter som var 0,2-0,5 procent högre än referensen medan DICKEY-John varierade mellan exakt som referensen för vete, +0,7 procent för korn och -0,5 procent för havre.

WILE 55 och GRAINMASTER:

Båda mätarna för gårdsbruk är lättanvända och robusta. Wile 55 använder en teknik som ligger nära labmaskinerna ovan, medan Grainmaster mäter resistens mot elektricitet i ett prov som mals automatiskt när apparaten fylls. I testerna avvek båda från referensen, men på olika sätt: Grainmaster mätte konsekvent lite höga värden (0,3-0,6 procent beroende av gröda) medan Wile 55 mätte 0,2 procent lägre än referensen för havre, 0,2 procent högre för korn och 0,9 procent högre än referensen för vete. Grainmaster hade alltså den bästa precisionen av de två och hade minst problem med olika spannmålsslag. Båda apparaterna kan kalibreras om, men det kräver att man har väldigt säkra prover att mäta mot.

väl med de analyser jag får, säger han.

En automatisk provtagare sitter i toppen på elevatoren och plockar ut ett urval av partiet kontinuerligt som hamnar i en hink på golvet. När det hamnat i hinken ska man även ta ett representativt prov ur hinken också. Det gör man lättast genom att sticka ner den provdellare som medföljer provtagarpaketet och samla upp det neddelade provet till ett referens-/gårdsprov.

Provtagarspjut

Vill man ta ett prov under lagringstiden och inte flytta på partiet bör man skaffa ett provtagarspjut.

Alla som har lageravtal med Lantmännen måste skicka in gårdsprover. Då tar lantbrukaren ett representativt prov på färdigtorkad vara före lagring. Problemet är att spannmål är en le-

Med en automatisk provtagare ramlar det ut ett representativt prov i hinken varje timme.

vad är det viktigt att kontrollera temperaturen en gång i veckan. Från oktober till januari räcker det med att kontrol-

dess varan ska levereras.

– Maltkorn är speciellt känsligt då grobarheten kan ändra sig under lag-